

32
D. F. G.
MEDITATIONUM PHILOLOGICARUM,
DE

PERICOPA PRIMA

CAPITIS DECIMI

JOHANNIS,

IN PRIMIS

VOCE ΟΥΡΩΡΩ

PARS PRIOR;

QUAM,

Consensu Ampliff. Facult. Philos. in Reg. ad Auram Acad.

PRÆSIDE,

VIRO MAX. REVER. atque CELEBERRIMO

D: NO ISAACO ROSS,

S. S. L. L. PROFESS. REG. & ORD.

Publico examini modeste submittit

HENRICUS H. ALANUS,

BOREA-FENN.

IN AUDIT. SUPERIORI DIE XXVIII. JUNII,

ANNO MDCCLXII.

H. A. M. S.

ABOÆ, Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

VIRO Admodum Reverendo atque Præclarissimo,
D^N. M^{AG}. HENRICO
ALANO,

Ecclesiarum, quæ DEO in Wehmo & Localax col-
liguntur, PASTORI vigilantissimo, adjacentis distri-
ctus PRÆPOSITO dignissimo, Scholarumque Rau-
moënsis & Neostadiensis Inspectori
accuratissimo.

PARENTI INDULGENTISSIMO.

Quod diu assiduis expetii votis, id demum maximo
meo gaudio mihi concessit fors felicior; occasionem
nempe exoptatissimam, quantum Paterno Tuo & pla-
ne singulari affectui debeam, publice testandi. Quam-
primum enim auram haurire mihi licuit vitalem, TU
PARENS INDULGENTISSIME non solum infantie meae
solicitam egisti curam, verum etiam adolescentem æta-
tem moribus & literis instituendam, ingentibus TUIS
sumtibus curasti, immo in cæteris salutis meae ita pro-
spexisti, ut volubilis fortunæ vicissitudines mihi hac us-
que

que non multum fuerint experiundæ. Si etiam ad-
si quid mihi aliquando acciderit, indefessa tamen TUA,
PARENS INDULGENTISSIME, mei cura, hujus efficacia
semper suppeditavit remedia. Quantum itaque in TUO,
PARENS OPTIME, sim cere, non ignoro, sed quam im-
par huic solvendo sum, simul, non sine dolore, sentio.
Sane, quo beneficia TUA, in me collata, rependam,
præter gratum animum & in TE pietatem, nihil ha-
beo. Hæc, licet ne minimum quidem magnificentie
TUE, PARENS OPTIME, possint demereri, tanta ta-
men sunt, ut summum omnino attingant gradum.
Quod reliquum est, summum rerum statorem calidissi-
mis numquam non compellabo precibus, velit TE PA-
RENS INDULGENTISSIME, in Ecclesie emolumentum,
nostrumque omnium fulcrum atque gaudium, per lon-
gam annorum seriem saluum sospitemque servare. Ero
quoad vixero

PARENTIS INDULGENTISSIMI

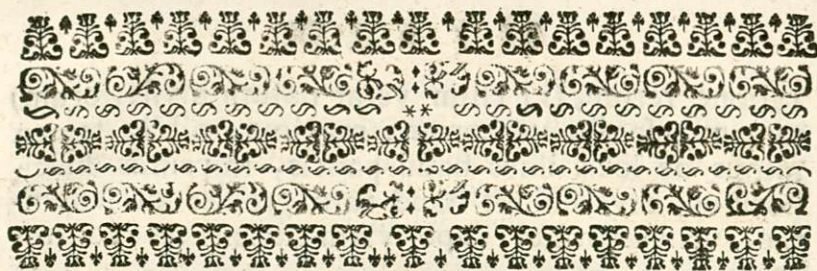
filius obedientissimus
HENRICUS H. ALANUS.

AUCTORI.

Quemadmodum multis & propemodum infinitis difficultatum spinis constitutum est iter ad veram eruditionem; quod & trito indicatur proverbio: *Non datur ad musas currere lata via*; ita in Musarum castris laborantibus nihil magis curæ cordique esse debet quam ut ab irreparabilis sibi caveant jactura temporis, & assiduæ exercitationi studiorum invigilent. Hæc enim expolit ingenium & acutum reddit judicium: hæc mentem multiplici variarum rerum cognitione implet: hæc memoriam promptitudine imbuunt linquamque ita informat & dirigit, ut non solum scite verum etiam singulari cum dexteritate animi sui sensa exprimere valeat. Et quamvis non negandum animi vires continuo labore lassatas frangi instar arcus plus æquo intensi; tantum tamen abest ut moderatis exercitiis & modica nonnunquam relaxatione interposita infirmetur, ut potius miris modis restaurentur & perficiantur. Hæc omnia quam accurate pensitaveris Frater optime vel ex præsentis & concinnæ elaborata Dissertatione, ut alia reticeam tuæ industriæ specimina, elucet; Gratulor itaque tibi singularem in literis diligentiam rara animi dona & in studiis progressus ætatem tuam longe superantes, sincereque voveo ut horum messiem colliges uberrimam.

festinanti calamo apposuit

E. ALANUS.

I. N. 7.

§. I.

Conditionem mentis humanæ præsentem, & quantopere voluntas depravata imperium in intellectum affectet, eoque illum muneri suo imparem reddat, qui rite perpendit, is, si reliquas etiam addat causas, haud mirabitur tot de plurimis rebus inter mortales obtinere sententiarum divortia; quod omnium temporum experientia confirmatum, proverbio illi: quot capita tot sensus, occasionem dedit. Ipsas Diviniore scripturæ expositiones veritatem dicti evictam dare, quis nesciat? Hujus enim licet origo sit plane divina, & perspicuitas, utut non ubique

A

ra.

ratione rerum, (id enim vetat natura mysteriorum) tamen respectu verborum, maxima, nihilo tamen minus de locis illius haud paucis, imprimis difficilioribus, diversissimæ haud raro prodierunt sententiæ, vehementibus sæpe viam sternentes controversiis.

Exemplo inter alia est locus ille Joh. X: 1-5. in quo de voce *οὐκ ἔστιν* haud levem esse inter doctos dissensum, vel ea docebunt, quæ §. seq. brevissimis adducturi sumus. Benevolum interim Lectorem quo par est verborum honore rogamus, velit innocua nostra conamina serena excipere fronte.

§. II.

Præcedenti §. non exiguum esse circa vocem *οὐκ ἔστιν* dissensum, innuimus. Sciendum vero, non tantum de voce illa ejusque significato, sed de tota etiam pericopa unde desumpta est, quæve inde a versu primo ad quintum porrigitur, quomodo exponenda sit, parum inter interpretes convenire. Cumque historia rebus tractandis lucem soleat affundere, duo hæc paulo luculentius historice juvat edisserere. Et ut primo de pericopa illa agam, notamus, eam, uti jam ab antiquis temporibus partem constituit textus Evangelici feriæ tertiæ Pentecostalis, ita ab Homiletis plerisque, cum quibus non pauci faciunt Exegetæ, de bonis & malis accipi Doctoribus Ecclesiæ, ac si Salvatori in animo fuisset utrumque genus vivis depingere coloribus. Plurimi ex superioris seculi Theologis & Ecclesiasticis

stis præstantissimis huc referri possunt, de quibus in genere sufficiat monuisse, illos egregias quidem, nec minus candidatis ministerii, quam jam in eo constitutis valde proficuas, immo necessarias observationes protulisse, tantum tamen abesse ut rem acu tetigerint, ut non parum potius a mente & scopo loquentis aberraverint. Sed missis illis, ad præsentis seculi viros Ecclesiasticos properamus, quorum plurimi, tritam illam viam, hos 5 versus de bonis & malis Ecclesiæ Pastoribus interpretando, ingrediuntur. In his merito annumeraveris doctissimum anonymum, quem Pastorem Ecclesiæ alicujus fuisse, ex indicibus quibusdam recte colligitur, im *Vierten Bande des Heftischen Heb = Dp = fers* p. 313. seq., item Dodridgium Ecclesiasten Anglicanum in Paraphrasi sua, nuper edita. Reliquorum tamen diligentiam in recepta opinione adornanda vincere Celeberrimum Hamburgensium Theologum & Pastorem Dn. Schlosserum, facile concedet, qui scripta ejus huc pertinentia perpendit. Primum ex illis in *den ersten Bande der Hamburgischen Vermischten Bibliothek* p. 379. seq. Contigit autem ei adversarius Dn. Georg. Ludov. Oedderus, qui jam antea in observationibus suis sacris P. 2:da pag. 59 seq. statuerat Christi scopum hic minime esse, docere, quo pacto homines, ut Pastores in Ecclesiam ingredi, sed ut oves intrare ovile, debeant. Postea ipsius Schlosseri cogitata non dubitavit adgredi. Itaque huic quædam velut necessitas videbatur imposita sua defen-

dendi, quod bis in responsionibus suis, prima 1749. altera 1751. evulgata, fecit.

Deserta nihilominus communis sententia fuit a multis tum antiquiorum tum recentiorum, contendendum, per *πικρὰ τῶν δεσφάτων* v. 2. Cap. nostri X; omnium rectissime, vi nexus aliorumque argumentorum, intelligi Messiam, Jesum nostrum. Quorum numero merito adscribimus Maldonatum, Hammondam, Clericum, Zegerum; ex recentioribus vero Ruffum, B. D. Veisum, qui Anno 1739. Lipsiæ stitit Spiritum Sanctum Janitorum in Dissertatione quadam; Dn. porro Wollium, qui & ipse Lipsiæ in hæc Christi verba Dissertationem habuit 1748. Nec ex hac classe excludendus est Dn. Reidemeister, vir doctus sane, qui eodem anno Göttingæ quatuor loca difficiliora Johannis, inque iis nostrum, sibi explananda sumsit.

Expositionem hanc olim quidem suo comprobaverat calculo Celeberrimus Dn. D. Heumannus, sed in der Erklärung des Neuen Testaments ad vers. 1:um Cap. X, Johannis, eam ex parte revocat. Non piget verba ejus, licet fusiora apponere. Scil. pag. 515. Allein ich erkenne nunmehr nach einer neuen und genauern Betrachtung/ daß zwar diejenigen es recht getroffen/ welche geurtheilet/ daß der HERR mit diesem gleichnisse auf sich/ auf den großen Hirten Israels/ den verheissenen Messiam/ zielt/ und das er/ wie er in allen vor-
herz

hergegangenen Capitel/ von dem dritten an/ ge-
 than / lehren wolle / daß er der Messias sey: daß
 sie aber darinnen gefehlet / das sie alle Theile und
 Worte dieses gleichnisses / auf Christum zu applici-
 ren sich bemühet haben. Auf diese weise würde ihnen
 schwer / die Thür zu finden / durch welche Christus
 in den Schafstall eingegangen. Sie könnten auch
 den Thürhüter des Schafstalles nicht süglich kennt-
 bar machen. Der HERR brachte nemlich
 nicht in der absicht dieses gleichniß vor / das alle
 Theile desselben auf sich appliciret wissen wolle / son-
 dern er bahnete den weg zu den v. 7. und f. fol-
 genden vortrage / in welchem er sich an die Ord-
 nung des vorgebrachten gleichnisses nicht bindet / son-
 dern seine lehre / daß er der Messias sey / auf das
 nachdrücklichste vorstellt / und aus dem gleichnisse nur
 das auf sich ziehet / was er auf sich wolte gedeutet
 wissen. Wir dürfen demnach seiner Erklärung des
 Gleichnisses unsere Erklärung desselben nicht an die
 Seite setzen / sondern müssen nur diese Erzählung von
 den Schafen und ihren Hirten in dem verstande an-
 nehmen / welcher alsobald in die augen fällt / und
 hernach aus dem munde des HERRn selbst anhören/
 was er von sich / als dem großen Hirten der Welt/
 wil geglaubet wissen. Hinc parabolam Christi a ver-
 su 1:mo ad 5:tum inclus. ita παραβολα. Der HERR
 giebet nemlich von v. 1 = 5. ein Gleichniß von einem
 Schafhirten und von seinen Schafen / wie auch von
 Schaf-dieben. Die diebe / spricht er / wissen wol / daß

man sie nicht in den Schafstall einlässet. Daher stets
 gen sie an einem andern Orte hin ein / und stehlen Scha-
 fe / und hernach slachten sie dieselben. Der Hirte a-
 ber gehet durch die ordentliche Thür in den Schafstall
 hinein. Wenn er vor diese Thür kommet / so ruffet
 er dem Schäffer / den er inwendig gelassen / acht zu
 geben / das kein Dieb einbreche; demselben / sage ich /
 ruffet er zu / daß er ihm die Thür aufmachen solle.
 Dieser / der seine Stimme kennet / öffnet ihm unver-
 züglich die Thür / darauf ruffet der Hirte den Scha-
 fen zu / das sie aus dem Stalle heraus kommen und
 ihm folgen sollen. Die Schafe / welche seine Stimme
 kennen / und wissen / daß er sie auf die weide füh-
 ren / und sie sättigen und auch träncken wil / folgen
 ihm begierig nach / wo er sie hinführet / indem sie
 wissen / das er ihr Hirte ist / der sie täglich wol ver-
 sorget. Solte aber ein anderer / den sie an der Stim-
 me kennen / das er ihr Hirte nicht sey / sie hinter sich
 hergehen heißen / so folgen sie ihm nicht nach sondern
 laufen zurück / weil sie wissen / daß er ihr Hirte
 nicht sey. In commatibus igitur quinque prioribus
 ex mente viri doctissimi de pastoribus ovium pro-
 prie dictis tantum agitur, non vero de improprie
 sumtis sive Christo sive hominibus, nec aliud in-
 tendebat Dominus, quam ut viam sibi muniret ad
 proponenda versu septimo seq. Sed de illa opi-
 nione postmodum videbimus.

Alit vel tandem discrepantiæ Commentatorum
 circa nomen *ovægæ* tangendæ sunt. Ex iis, qui
 ali-

aliquid mystici ei respondere censent, memorandi nobis inter veteres sunt Chrysostomus Hom. in Joh. LVIII. p. 313. & Theodorus Mopsvestenus apud Svicerum Thesauro Eccles. P. I. p. 1417; quorum uterque Mosen heic facit ostiarium. Cyrillus Alex. inter alia Angelum quendam Ecclesiæ tutelarem heic intelligi vult. Augustinus ipsum Christum sub voce janitoris se invenisse putat, quam commodissimam censet interpretationem Svicerus. Eorum, qui nostra tempora propius attingunt, Maldonatus expositione in Johannem & Calvinus ipsum DEum sub hac figura nobis sisti, sibi persvadent. Brentius in h. l. DEum Patrem & Spiritum Sanctum simul sumtos, facit janitorem. Hisce longe recentior, nostri seculi Vir, Dn. Lampius, Commentario in Joh. Tom. II. p. 621. seq. in genere ministros Ecclesiæ innui putat, speciatim tamen Pastores Bethlehemiticos, Simeonem, Nicodemum, Josephum, præcipue autem Johannem Baptistam. Tandem de Spiritu Sancto, præeunte Theodoro Heracleto, seculi IV:ti Episcopo, plurimi ex nostratibus, Reformatis & Pontificiis, vocem exponunt. In illis sunt, exempli caussa Polycarpus & Guilelmus Lyserus, Flacius, Nifanius, Rufius, ex istis nominamus tantum Pelargum, Coccejum, van den Honert, ex his sufficiant Toletus & Cornelius a Lapide. In eorum classe, qui mystici quid τῷ θυρωρῷ subesse negant, nomen suum profiteri voluit Grotius, ceu ingenue in annotationibus suis ad vers. Capitis nostri 3:um fatetur. Nil inquit

quit opus est in parabolis particulas singulas habere; cui respondeant, multa sunt παραβολαί. Sic hoc de janitore aperiente descriptio est noti hominis. A Grotio hic proxime abest, immo amicissime cum eo conspirat Heumannus, de quo, qui Heumanniana ista superius adducta, attentius considerat, vix ac ne vix quidem potest dubitare. Ibi enim 5. versus primos de mere naturali seu proprie sic dicto pastore pecorum vel eorum domino agere statuit, quod vel ex sola ejus paraphrasi patet; deinde, nec ad v. 3. nec alibi, quid οὐρανός sibi velit mystice exponit. Accedit, quod in fine p. 516. affirmet, Christum, a communi h. e. proprie dicto pastore, commate 7:0 ad se transire; ut taceam, illum pericopam 5. versuum pro mera οὐρανός ad vers. 7. & seq. habere. Quis? his positis credat, virum doctissimum mystici quid, nedum ipsum Spiritum Sanctum invenire posse. Sed de ipsa re deinceps licebit disceptare.

§. III.

Priusquam ad materiem præstitutam accesserimus propius, de cohærentia, ut dici siveit, antecedentium & consequentium, cum memorata parte Capitis, imprimis versu 3:0 nonnulla monenda sunt. Dudum Scripturæ Sacræ Scrutatoribus observatum est, arte cohærere Caput decimum cum nono, debuisseque hoc per magnam partem illius & quidem ad comma, quod nunc ejus est 21 incl. continuari, sicque cum 22 demum novum Caput in-

inchoari. Etenim, quousque historia cœci a nati-
vitate & cum ipso gestorum extenditur, nullo
præsertim vestigio irruptionis exstante, hoc est,
relationem aut rem aliquam aliam ab Evangelista
insertam esse, eousque etiam limites ejus proferen-
di erant. Atqui manifestissimum est acta cœci hu-
jus cum his demum verbis v. 21. Ἄλλοι δὲ ἔλεγον,
αὐτὰ τὰ σημεῖα ἐν ἐκείνῳ δαμονιζομένῳ καὶ δαίμονιον εἶναι
τῶν φλῶν οφθαλμοὺς ἀνοίγειν finiri, nec vel levissimum
adesse indicium, aliud quidquam inter Ca-
put IX & X., prout hodie distinguuntur, in-
tercessisse. Proinde inter audaculos aut male se-
dulos criticos numerandi, qui, ceu notat Dn.
Starckius in Synops. Bibl. Exeget. ad v. 21. quæ v.
22. habentur de festo Encaniorum, præmittunt
commati 110, Capitis decimi, frivolis omnino ar-
gumentis contendentes, Servatorem sermonem il-
lum a v. 1. ad 21. inclus. ipso festo Encaniorum
habuisse. Sed cum ab aliis abunde istis sit satis-
factum, non est quod talibus immoremur. La-
pus & hic est vir de his literis cætera meritissi-
mus Rufius, qui in Harm. Evang. quatuor fere
Capita Lucæ inter nonum & decimum locat, ob-
servante id post alios, Dn. Heumanno. Idem ne-
xum Capitem, de quibus quæritur, exinde cum a-
liis evincit, quod cum asseveratione illa Ἀμὴν λέ-
γω ὑμῖν v. 1. in Johanne sæpius occurrente, Do-
minus noster numquam inchoet sermonem, sed
semper adhibeat ubi orationem continuat, vel ali-
cui respondet.

Hiscæ præmissis cohæsiō sectionis primæ cum
 iis quæ præcedunt, penitus venit indaganda. Cœ-
 cus, a Christo sanatus, sententia synedrii ejectus
 erat e communione Ecclesiæ Judaicæ Cap. IX. v.
 34. Id sine dubio fideles quidam, tristitia mo-
 ti, cum forte timerent ne gravi hac afflictio-
 ne ad relapsū se compelli pateretur, ad
 Christum detulerant, quod verbo ἡκεῖν v.
 35. Evangelista videtur indicare. Credibile au-
 tem est, Dominum non cessasse, sed illico ad mi-
 serum quærendum & in fide confirmandum prope-
 rasse. Quem ut invenit ita alloquitur: Σὺ πιστεύεις
 ὡς πρὶν υἱὸν τοῦ Θεοῦ v. 35. & responso a sanato dato
 v. 36. ulterius v. 37. καὶ ὁ λαλῶν μετὰ αὐτοῦ ἐκείνῳ
 ἔειπεν Quo ipso se Messiam a DEO promissum jam-
 que in mundum venisse luculenter testatur; pro
 tali quoque qui cœcus natus fuerat eum excipit,
 ceu ex adorationis gestibus patet v. 38. Quos
 Dominus adprobat, secus omnino facturus nisi id
 intendisset ut Messias & filius DEI agnosceretur.
 Eodem vero, & usitato quidem eo tempore lo-
 quendi genere, redire quæstionem: *Credis in Filium*
DEI? & alteram: *credis in Messiam?* facile osten-
 ditur, idque partim ex Historia Sacra & Antiqui-
 tate Judaica, partim ex locis Scripturæ, quæ haud
 obscura indicia earum æquipollentiæ præbent.
 Quod ad prius, Psalmum II. de Messia agere Apo-
 stolorum tempore extra controversiam erat, ceu
 manifestum est ex historia Lucæ, Act. XIII: 33.
 ubi commemorat, Paulum, cum Pergen venisset,
 Ju-

Judæis habuisse illustrem concionem, in qua hujus Psalmi v. 7. de Christo citaverat, tamquam testimonium, quod tota Ecclesia Judaica ejus ævi de Messia exponeret; aberat enim a prudentia Apostoli dubium aliquod principium apodixi suæ substernere, hinc nec legitur, ei a quoquam hac in parte fuisse contradicendum. Cum jam in illo Psalmo Messias appelletur *Filius DEI*, non potuit ejus ætatis Hebræis ullum de hac doctrina esse dubium. Alia est ratio recentiorum Judæorum, qui, ut habeant quod Christianis respondeant, carmen hoc sacrum, Messiae ereptum, Davidi absurdissime vindicant. Majores vero eorum longe saniores fuerunt, quorum, Psalmum hunc Christo tribuentium & hinc Eum Filium DEI agnoscentium integram nubem citant passim viri docti, v. g. Raimundus in Pagine Fidei, Calovius in Bibl. illust. ad v. 2. Schmidius in Psalmo de Christo, Michaëlis ad h. Ps. ut cæteros taceam.

Inter locos Novi Testamenti sententiam nostram confirmantes, a Grotio & Heumanno adductos, sufficiant Matth. XXVI: 63. Ἐξομνίστωμεν καὶ τῷ ΘΕΩ ἵνα ἡμεῖς εἴπωμεν, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ ΘΕΟΥ. & Luc. XXII: ubi Scribæ & Principes Sacerdotum, ex concessa a Christo quaestione v. 67 prolata, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός; εἰπὲς ἡμῖν, versu 70 aliam proponebant quaestionem, tamquam a priori illa necessario sequentem: Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ ΘΕΟΥ. Recte etiam laudatus Heumannus, Petro antiquam illam & etiam tunc receptam doctrinam populi sui

sui ob oculos versatam fuisse, observat, cum Matth. XVI: 16. hoc testimonium de Magistro suo perhiberet: *זו אי ה' משיח, ה' זנוס יס' עזר יס' צא'ל'.*

Hoc dogma de se vero Messia (præsertim cum Synedrîi membra calumniati fuerant v. 28, 29. incertum esse unde Iesus sit & quis eum miserit) continuat in sequenti Capite, idque triplici usus parcemia, quarum prima ab initio Capitis ad v. 5. quæ præcipue est nostræ considerationis, a Salvatore non explicatur, eo sine dubio consilio, ut relinqueretur auditoribus occasio tentandi, num ipsimet eam adsequerentur, sin minus, interrogandi, quam tamen illi partim superbe & proterve, partim supine neglexerunt, utut res maximi momenti contineret, de quibus P. seq. Hæc quamquam ita se habeant, negandum tamen non videtur esse, simul sermonem D:ni eo spectasse, ut suis coloribus sisteretur status Ecclesiæ Judaicæ ejusque Doctorum corruptissimus. Svadet hoc occasio dicendi, enorme puta crimen, quo innocentem ob confessionem de benefactore suo ex Synagoga & Ecclesia Judæa Antistites exturbaverant v. 34. eoque apertissime testatum fecerant, se oves a Christo ad se, quovis, etiam iniquissimo, modo pertrahere, illisque adeo pabulum cœleste eripere, quod sine censura a magistro veritatis optimo dimitti potuisse, credi nequit. Hinc postquam in fine Capitis IX, Pharisæis quibusdam, ægre ferentibus cœcum in ovile Christi receptum respondisset, statim in parabolam de vero Pastore ovium

um Cap. X. descendit. Deinde oppositio illa inter Christum tamquam verum Pastorem, quod mox probabimus, & fures ac latrones, nonne clare satis evincit, repræsentari heic miserrimam conditionem ovium sub doctoribus, qui furum & latronum titulum merebantur?

Frustra nobis versus ὅτι πάντες ὄντες τοὺς ἐκείνους ἠγάπων, κλέπτει εἰς καὶ ληστὰι, objicitur, quasi & in primo commate de latronibus & furibus agatur, qui fuissent quidem nec tamen Christi tempore amplius existerint, hinc non respici ad doctores tum viventes, sed ad Theudam, Judam, Gaulitonem aut alios ejusmodi impostores qui ante Christi adventum se pro Messia venditarint. Verum, ut non excludi impostores tales, ambabus quod ajunt concedo, ita illos solos, ut quibusdam videtur, in alterutro vel utroque versu intelligi, nobis vix ac ne vix quidem persuademus. Sane non ψευδοχριστοὶ tantum illi, sed omnes, quotquot operum merita, traditiones, commenta ac somnia sua, viam salutis præstruxerunt, Christo se opposuerunt, ovesque ipsi surripuerunt & occiderunt; & hi quidem meliori specie, sed simul eo majori periculo ovium. Priorum enim fraus facile poterat detegi, & brevi quoque tempore semet ipsam prodebat; hinc paucissimi, respectu reliquorum, a falsis istis christis decepti sunt. At ordinem Pharisaorum aliorumque doctorum, a salutis tramite per spurias vias abducendum, ante Christum exstitisse quem fugit? Horum vestigiis cum Jesu ævo per omnia insisterent Pharisæi

risæi & plerique Antistitum, quis dubitet eos in antecessoribus suis, & sic saltem tacite & per consequentiam, ut cum Philosophis loquar, hic coargui, nec indignos censerì titulo quem meruerant majores. Placuit tamen Servatori, hos diserte tam gravi accusatione mulctare, ut sic fundamentum simul, cui sui temporis *ψευδοδιδασκαλοι* innitebantur, everteret. Ipsos enim non dubitasse vel preceptis Divinis majorum traditiones præponere evidentissime patet ex Matth. XV: 3 & seq. ubi a Servatore arguuntur quod mandatum DEI transgressi fuerint, *propter traditionem suam*. Idem confirmat Ligf. in Horis Ebraic. alibique, locis quibusdam Rabbinicis adductis. Cæterum morem hunc *ἀρχαίαις* rejiciendi, inque iis, ipsos Phariseos, Scribas, cæterosque malos populi ductores, non infrequentem esse Christo, luculenter ex Matth. V: 21. *Ἡμεῖς οὖν ὅτι ἑρμῆς τῆς ἀρχαίαις* edocemur. Nam versus præcedens 20. demonstrat eum in Phariseos præcipue invehi, licet in versibus 21, 27 & 28, 33 & 34, antiquiorum errores & pravas legis Divinæ interpretationes expresse nominet, consilio quidem eodem, cujus modo memini.

§. IV.

Restat ut eorum, quæ nostram sectionem infequantur paucissimis habeatur ratio. Postquam in superiori similitudine contra Phariseorum calumnias, se Messiam esse, & ad illud munus legitime (id enim *ingredi per ostium janitore aperiente involvit*) & oppositè quidem ad fures & latrones, qui legiti-

tima

lima vocatione carebant, electum monuisset Dominus, jam nova hac, a v. 7. ad 10. inclus. sub figura *θύρας* alia Messiae criteria sistit, eum nempe esse, per quem hominibus, non pastoribus tantum, pateat additus ad communionem Sanctorum in his terris, & demum ad regnum cœlorum post hanc vitam, quod Petrus Act. IV: 12. καὶ οὐκ ἐστὶν ἑτέρα ὁδὸς ἢ σωτηρία effert. Hoc mirum Judæis accidere non debebat cum & ipsi, vi Psalmi II. necesse habuerunt concedere nonnisi per Messiam homines in cœlum intrare. Cum itaque Dominus clare satis innuisset, velle se ut Messias fide recepi, nil novi erat illum ut janua cœli repræsentari. Proponuntur autem simul bona, ingredientibus per hoc *ostium* expectanda, cum perpetua fere antithesi malorum seu damnorum, a furibus & latronibus inferendorum, nisi scilicet homines per hanc januam ovile intrent. B. Dn. Veisius quidem in Disp. antea laudata videtur sibi in hisce versibus invenisse descriptionem pastorum Ecclesiæ secundariorum, ut vocantur, quorum nemo sit bonus & fidelis, nisi Christum ut unicum salutis fundamentum amplectatur. Verum restrictæ ad solos Pastores verba exponenda esse, mihi quidem haud fit probabile, cum ejus rei nulla compareant indicia. Itaque maneat, pergere Dominum in notis Messiae ad se antithetice applicandis, quod & duplex ejus scopus supra §. III. indicatus omnino requirebat.

Progreditur tandem Christus ad tertiam comparisonem, Jam Capitis initio parcemiam de Pastore

store adhibuerat, sed non explicatam, non ad se applicatam nec tot novis characteribus Messiae stipatam ac heic. Hoc spectabat tum ad indolem personæ ac provinciæ ei demandatæ melius perspiciendam, tum ad amolienda præjudicia quibus laborabant auditores. Itaque primum quidem criterium quoddam Messiae producit, *Εγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός*, ad quæ verba Calovius recte ita: *nominatur non tantum Pastor, sed vocatur cum articulo ὁ, ὁ ποιμὴν Pastor ille, ὁ καλός ille bonus.* Ubi scite monere solent Philologi positivum poni pro superlativo ut sæpe in Novo Testamento. Sic Judæos admonitos vult, se esse magnum illum per Prophetas, inprimis Ezech. Cap. XXXIV: 23, 27, & Cap. XXXVII: 24. promissum Pastorem, Davidem se-
 eminentiam; sed ita ut huic aliam statim promissi Redemptoris notam subjungat, quæ præjudicio in hoc gente communissimo valde repugnabat: *ὁ ποιμὴν ὁ καλός τὴν ψυχὴν αὐτῆς τίθησιν ὑπὲρ τῶν πορβάτων.* Non enim ignotum cuiquam esse potest, Judæos Christi tempore firmiter sibi persuasisse, Messiam in æternum, h. e. in finem Seculi, terrena gloria & Majestate regnaturum. Hinc absurdum putabant quemquam se Messiam profiteri, & tamen de morte sua prælagire. Ingenue hoc fatentur Joh. XII: 34. *ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ πῶς σὺ λέγεις ὅτι, δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; πῶς ἐστὶν ἵνα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.* Ex lege se dicunt *audivisse non legisse*, h. e. ut recte Grotius: legisperitis interpretantibus. Quin per legem, totam Scripturam Sacram intelligant, dubitare

tare nos non sinunt interpretes, etiam recentiores. Hoc ergo volunt Judæi ex interpretatione doctorum suorum, (qui Scripturam illis exponebant, inter alia ad Dan. VII: 13. de regno æterno filii hominis provocantes) Messiam ad exitum usque Seculi rerum potiturum, nulla intercedente morte. Proinde Jesum Nazarenum, qui se cruci affixum iri prædiceret, non posse illum filium hominis esse, per quem, Messiam Daniel loco citato intelligat. Quæ opinio cum non modo fundamento plane careret, uni aut alteri forte codicis sacri loco perversè intellecto innixa, verum etiam indoli regni Christi valde adversa & noxia esset, mirum non est, Christum quavis occasione carnalibus his de imperio Messiae cogitationibus se opponere; unde paucis tantum interjectis commatibus, doctrinam de vita pro hominibus ponenda non dubitat vel ter inculcare, versibus puta 11, 15, & 17. Adduntur & in sequentibus, ad finem usque hujus sermonis, quæ ad Messiam ab aliis dignoscendum faciant, versu nim. 16. quod gregem ex Judæis & Paganis sit formaturus, & commatibus 17, 18. quod *αυτῶν* vitam ponat pro ovibus cum potestate eam resumendi.

§. V.

Sententiam Celeberrimi Heumanni de quinque primis Commatibus Capituli cujus sapius memini, vidimus. Ad eam strictim quædam notanda sunt.

Imo Manifestum videtur esse, illam *proprieta-
tē*, quæ dicitur, *literæ* repugnare, a qua tamen citra
urgentem necessitatem vetant recedere Hermeneu-
ticæ Sacræ Magistri. Quæ his versibus *παροιμία*
nomine continentur, ipsemet vir doctus ad ver-
sum 6:um, erudite inculcat idem valere quod
ὁμοιοκαταληξία, sicut apud Johannem *παροιμία* Cap. XVI,
25, 29. eodem sensu scil. pro *ὁμοιοκαταληξία* occurrat,
addita insuper ratione ex Grotio, cur promiscue
hæ voces ab Hellenistis adhibeantur. Complecte-
tur proinde vi concessorum, hæc prima Sectio
parabolam proprie acceptam, cujus indoles duo
requirit, videlicet non *corticem* solum, sed vel ma-
xime ipsum quoque *nucleum*. At per paraphrasin
Heumannianam, & reliqua §. 2. citata, carebit
nihilominus *παροιμία* *nucleo* talisque esse desinet,
quæ mihi quidem conciliatu inter se difficilia vi-
dentur. Nec 2:o ullum suppetit facile in omnibus
Servatoris parabolis exemplum tam verbosi ac
prolixo introitus ad ipsam rem Parabola inten-
tam, ac, quem quinque isti versus comprehende-
re dicuntur. Ejusmodi verborum profusio, plus
proderet vanæ eloquentiæ & otii quam moris,
succinctæ & nervosæ loquendi, quem ubique ta-
men Goël noster sibi habet commendatissimam.
Ipsa porro verba versu sexto ita, quod 3:o mo-
nendum, constructa sunt, ut haud obscure socor-
diam & ignorantiam auditorum reprehendant, at
corticem parabolæ nullo negotio percipiebant,
quippe qui nihil abstrusi continebat. Nec senten-
tiæ

tia viri præstantissimi, præsidium ullum, quantum judico, ex eo accedit, quod verba versus sexti *αὐτοὶ δὲ ἐκ ἐρωσιν τίνα ἢ ἀελάει αὐτοῖς*, hunc in modum reddat, Sie Verstunden nicht worauf er mit dieser Rede (mit dieser Gleichnisse) ziele. Cum enim ea ipsam paroemiam innuant, vix quisquam a se impetrabit ut de solo scopo corticis ipsa exponat. Cæterum 4:to non inusitatum esse Servatori, similitudines multitudini propositas, ex sapientissimis rationibus sine explicatione relinquere, vulgo notum est. Memorabilis hanc in rem præter plura alia, est locus Luc. VIII. 10. Unde tandem 5:o conficiet Dn. Dissentiens contra tot interpretes, non fuisse scopum Christi ut plures partes paroemiæ primæ applicarentur ad commoda objecta significanda? dicuntur hæc tantum, non probantur. Contrarium potius elucere exinde videtur, quod ex testimonio versus 6:ti hæc parabola diversa a sequentibus duobus censeatur. Denique ultimo ex eo, quod dissensus aliquis sit inter commentatores de Janitore & Janua, minime sequitur nullam plane reconditiorem significationem vocibus illis respondere. Ita enim si quis sustineret concludere, perinde mihi esset, ac si quis ex diversis sententiis circa vaticiniorum quorundam expositionem, nullum iis eventum prædictum esse efficere vellet. Addo & hoc: probavimus supra, Christum non solum evincere voluisse, se Messiam esse, ut contendit Heumannus, sed simul perditissimam conditionem Ecclesiæ Judaicæ & do-

Atorum ejus, quo posito, utile, immo necessarium fuit, ut prima pericopa statim moneret Servator, se per legitimam viam, ceu januam, janitore aperiante in ovile ingressum fuisse, secus ac fures & latrones fecerunt. Sed cum exiguum omnino temporis restet ad ventilationem hujus opellæ publicam & Typographus urgeat festinationem, hisce qualibuscunque parti priori colophonem imponimus.

